

ਇਜਤਿਮਾਈ

ijatimāī

ਮੰਡੀ ਬਹਾਵਾਲਦੀਨ ਵਿਚ ਐਫ ਇਸ ਸੀ ਦੀ ਯਤੀਮ ਪੜ੍ਹਿਆਰ ਨੂੰ
ਇਜਤਿਮਾਈ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਤੇਜ਼ਾਬ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਸਾੜਨ ਦੇ
ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾ ਮਰਕਜ਼ੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਾਰਾਂ ਦਿਹਾੜ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ
ਹਾਲੀ ...

The main accused in the case of burning the face of an orphaned FSC orphan in Mandi Bahawaldin with acid after social aggression is still alive after 12 days.

<http://www.wichaar.com/news/190/ARTICLE/8786/2008-09-12.html>

social

Search

Keyboard: OFF Language: ENGLISH

social - meaning in punjabi

Meanings of social in punjabi

[\[Hide Transliteration\]](#)**adjective**

1. ਸਮਾਜਿਕ [samājika]
2. ਸਮਾਜਕ [samājaka]
3. ਮਿਲਾਪੜੇ (m) [milāpare]
4. ਮਿਲਾਪੜਾ (m) [milāparā]
5. ਮਿਲਾਪੜੀ (f) [milāparī]
6. ਮਿਲਾਪੜੀਆਂ (f) [milāparīāṁ]

Inflected forms

socials (noun plural)

Definitions and Meaning of social in English

adjective

1. marked by friendly companionship with others
2. living together or enjoying life in communities or organized groups

Example

- mature social behavior

3. tending to move or live together in groups or colonies of the same kind
4. composed of sociable people or formed for the purpose of sociability

Examples

- the church has a large social hall
 - a social director

5. relating to human society and its members

Examples

- societal evolution
 - societal forces
 - social legislation

6. relating to or belonging to or characteristic of high society

Examples

- a social gossip colum
 - the society page

noun

1. a party of people assembled to promote sociability and communal activity

Sponsored Links

Follow us on Facebook

Like 122K

Recent Search History

1. ਸਮਾਜਕ
2. social
3. ਮਿਲਾਪੜੇ
4. ਹੰਕਾਰ
5. egotism
6. ਆਕੜ
7. ਗਰੂਰ
8. ਹੁੰਮੈਂ
9. ਘਮੰਡ
10. opinion
11. sports

[See and manage history](#)

Synonyms of social

mixer, sociable, social, societal

Antonyms of social

unsocial

More matches for social

noun

social circle	ਮੈਂਡਲ
social class	ਜਾਤ
social class	ਤਬਕਾ
social function	ਕਾਰਜ
social function	ਕਾਜ
social gathering	ਬੈਠਕ
social gathering	ਸਮਾਰੋਹ
social group	ਜਮਾਤ
social movement	ਅੰਦੋਲਨ
socialisation	ਸਮਾਜੀਕਰਨ
socialisation	ਸਿਸੀਕਰਨ
socialising	ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ
socialism	ਸਮਾਜਵਾਦ
socialization	ਸਿਸੀਕਰਨ
socializing	ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ

verb

socialise	ਰਾਬਤਾ
socialize	ਰਾਬਤਾ

adjective

socialist ਸਮਾਜਵਾਦੀ

socialistic ਸਮਾਜਵਾਦੀ

adverb

socially ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ

English to punjabi Dictionary: social

Meaning and definitions of social, translation in punjabi language for social with similar and opposite words. Also find spoken pronunciation of social in punjabi and in English language.

Tags for the entry "social"

What social means in punjabi, social meaning in punjabi, social definition, examples and pronunciation of social in punjabi language.

Also see: [social in Hindi](#)

[⏪ Back to top](#)

Support

[🔗 Help](#)

[✉ Contact](#)

Keep in Touch

[f Facebook](#)

[t Twitter](#)

Apps

[🤖 Android](#)

[🍏 iPhone](#)

[🖥 Windows 8](#)

© 2003-2019 ShabdKosh.com. All rights reserved.

[Terms of Use](#)

[Privacy Policy](#)

ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ

ਇਹ ਸਫ਼ਾ **ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਲੇਖ** ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਇਸਦਾ **ਗੱਲ-ਬਾਤ ਸਫ਼ਾ** ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ **ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅੰਦਾਜ਼** ਵਿਚ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇਹ ਅਰਧ-ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਹਟਾਓ।

ਸਨ ੧੦੯੫ ਤੋਂ ੧੨੯੧ ਤੱਕ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਤੇ ਈਸਾਈ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਰਪ ਦੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੀਖ਼ ਚ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਗਾਂ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਚ ਸਲੀਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ 9 ਵੱਡੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚ ਲੱਖਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ। ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫ਼ਤਿਹ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਚ ਰਹੀ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਅਪਣਾ ਦਾਹਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖ਼ਿਰ ਚ ਸਲਜੋਕੀਆਂ (ਸਲਜੋਕ ਸਲਤਨਤ ਤੇ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ ਦੇ ਸਲਜੋਕੀ) ਦੇ ਜ਼ਵਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਚਾਨਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਚ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਫ਼ਤਿਹ ਕਰਨ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਚ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀ, ਤਾਅਸੁਬ, ਬਦ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੇ ਸਫ਼ਾਕੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਅਹਿਲ ਯੂਰਪ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਦਾਗ਼ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਦਾ ਮੁਹਾਸਿਰਾ

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਸਿਆਸੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਮੁਆਸ਼ਰਤੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਮੁਆਸ਼ੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਫ਼ੌਰੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਪਹਿਲੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ 1097ਈ.-1145ਈ.

ਸਕੂਤ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ

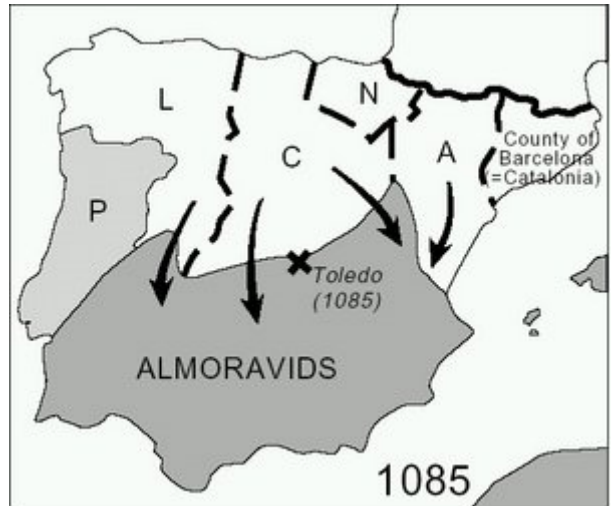
ਦੂਜੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ

ਮਿਸਰ ਤੇ ਨੂਰ ਉੱਦ ਦੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਹੋਰ ਵੇਖੋ

ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਵਜ੍ਹਾ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਿਆਸੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਕਾਰਨ ਕੁੱਝ ਆਰਥਕ ਅਸਬਾਬ ਵੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੀਟਰ ਰਾਹਬ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਜੰਗ ਲਈ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ ਦੇ ਤਾਲੁਕਾਤ ਕੁੱਝ ਮਾਲਦਾਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕੁੱਝ ਈਸਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰ ਜਾਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਨਈਂ ਸੀ ਪਰ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਪਸ-ਏ-ਮੰਜ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸੀ।

ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਨਿੰਮਾ ਐਬਰਿਆ ਦਾ 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਚ ਦੌਲਤ ਮੋਹਦੀਨ ਦੇ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ

ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਵਜ੍ਹਾ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਹਜ਼ਰਤ ਐਸੀ ਅਲੀਆ ਸਲਾਮ ਦੇ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਈਸਾਈਆਂ ਲਈ ਮੁਤਬੱਰਕ ਤੇ ਮੁਕੱਦਸ ਮੁਕਾਮ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਰਤ ਗਾਹ ਸੀ। ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੋਂ ਈ ਇਸਲਾਮੀ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ (ਯਰੋਸ਼ਲਮ) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਿਬਲਾ ਉਲ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਮਕਬਰੇ ਉਥੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਈਸਾਈਆਂ ਤੋਂ ਕਿਦਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਤਬੱਰਕ ਤੇ ਮੁਕੱਦਸ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਕੱਦਸ ਮੁਕਾਮ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ, ਚੁਨਾਚਿ ਗ਼ੈਰ ਮੁਸਲਿਮ ਜ਼ਾਇਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਸ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਜ਼ਿਆਰਤ ਲਈ ਇਥੇ ਆਂਦੇ ਪੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਰਜੇ ਤੇ ਖਾਨਕਾਹਾਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ। ਪਰ ਇਸਲਾਮੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਵਾਲ ਤੇ ਇਨਤਸ਼ਾਰ ਦੇ ਦੌਰ ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀ ਤੇ ਤਾਸੂਬ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਚਕਾੜ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਜਾਹਲ ਤੇ ਮਤਾਸਬ ਜ਼ਾਇਰ ਜਦੋਂ ਯੂਰਪ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਕਿੱਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਂਦੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਭਿੜ ਕਾਨਦੇ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਈਸਾਈ ਪਹਿਲੇ ਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਨ, ਹਨ ਇਹ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਏ। ਚੁਨਾਚਿ ਦਸਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਦੇ ਦੌਰਾਂ ਫ਼ਰਾਂਸ, ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ (ਬਰਤਾਨੀਆ), ਇਟਲੀ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਈਸਾਈ ਸਲਤਨਤਾਂ ਨੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਬਣਾਈਆ ਤਾਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫ਼ਿਰ ਈਸਾਈ ਰਿਆਸਤ ਜ ਬਦ ਲਈਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਵੀ ਹਰ ਅਮੀਰ ਗ਼ਰੀਬ ਚ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ ਕਿ ਐਸੀ ਅਲੀਆ ਸਲਾਮ ਦੁਬਾਰਾ ਨਜ਼ੂਲ ਫ਼ਰਮਾ ਕੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਗਏ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ੂਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਏਗਾ ਜਦੋਂ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦਾ ਮੁਕੱਦਸ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਈਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਅਫ਼ੋਰ ਨੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ।

ਈਸਾਈ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਚੋਰ, ਬਦਮਾਸ਼ ਤੇ ਬਦ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਰ ਆਗੇਗਾ ਉਹ ਜੰਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਤੇ ਬਦ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਲਈ ਜ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਚ ਆਨ ਲੱਗੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਉਹ ਨੱਚਦੇ ਤੇ ਬਾਜੇ ਬਜਾਂਦੇ ਤੇ ਰੌਲਾ ਪਾਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਬਰਤਰੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਰੇ ਆਮ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਝੀਆਂ ਤੇ ਮਾਠੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੁੱਝ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਯੂਰਪ ਜਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਘੜਤ ਦੇ ਝੂਠੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਾਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੜਕਾਏ ਜਾ ਸਕਣ।

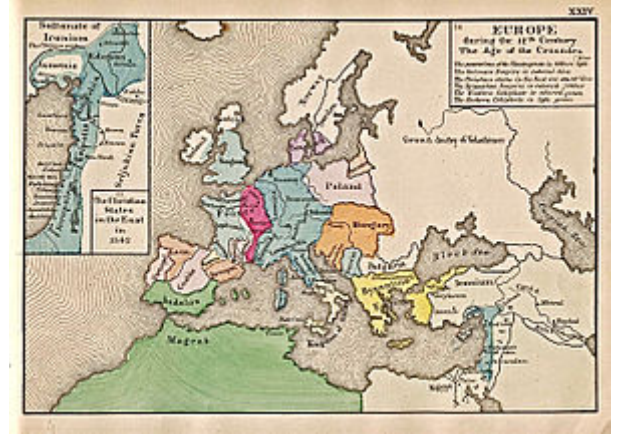
ਈਸਾਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਤਾਅਲੁੱਕ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਕਲੀਸਾ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਰੂਮ ਸੀ ਦੂਜਾ ਮਸ਼ਰਕੀ ਯੂਨਾਨੀ ਕਲੀਸਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਸੀ। ਦੋਨਾਂ ਗਿਰਜਿਆਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਆਲੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੈਰੀ ਸਨ। ਰੂਮ ਦੇ ਪੋਪ ਦੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਮਸ਼ਰਕੀ ਬਾਜ਼ ਨਤੀਨੀ ਕਲੀਸੇ ਦੀ ਸਰਬਰਾਹੀ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਐਂਜ ਉਹ ਸਾਰੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ਵਾ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਇਸਲਾਮ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੰਗ ਦੇ ਈਸਾਈ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਣ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜੰਗ ਚ ਮਾਰੀਓ ਜਾਏਗਾ ਉਹ ਜੰਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਧੋਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫ਼ਤਿਹ ਦੇ ਬਾਦ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲ ਤੇ ਦੌਲਤ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹ ਜੰਗ ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੇਨ ਆਲਿਆਂ ਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਚ ਈਸਾਈ ਦੁਨੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਠ ਖੜੀ ਹੋਈ।

ਪੋਪ ਅਰਬਨ ਦੋਮ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਕਲੀਸਾ ਦਾ ਸਰਬਰਾਹ ਸੀ, ਉਹ ਵੱਡਾ ਜਾਹ ਪਸੰਦ ਤੇ ਜੰਗ ਬਾਜ਼ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਆਗੂ ਸੀ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਚ ਉਸਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਵਕਾਰ ਘੱਟ ਹੋ ਚਕਈਆ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਉਸਨੇ ਈਸਾਈਆਂ ਚ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜਨੂਨ ਵਧਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਹ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਿਰਜੇ ਦੀ ਗਿ੍ਫ਼ਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਈਆ ਕਿ ਈਸਾਈ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਐਂਜ ਉਸਨੇ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਪੱਧਰੀ ਕੀਤੀ।

ਸਿਆਸੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਪੋਪ ਅਰਬਨ ਦੇਮ , ਕਲੇਰ ਮੌਟ ਦੀ ਕੌਂਸਿਲ ਨਾਲ ਖਿਤਾਬ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਚ ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਸ ਸਰਜ਼ਮੀਨ (ਫਲਸਤੀਨ) ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ , 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਚ ਬਣਾਈ ਇੱਕ ਮੂਰਤ

ਯੂਰਪ ਸੰਨ 1142ਈ. ਵਿਚ

ਇਸਲਾਮੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਰੂਜ ਦੇ ਵੇਲੇ ਚ ਯੂਰਪ , ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਹੇਠ ਉਪਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ , ਅਫ਼ਰੀਕਾ , ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿੱਨੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਚ ਸੰਨ । ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ । ਬਹਿਰਾ ਰੂਮ ਦੇ ਜ਼ਜ਼ੀਰੇ ਸਕਲੀਹ (ਸਿਸਲੀ) , ਮਾਲਟਾ ਤੇ ਕਬਰਜ਼ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਕੋਲ ਸਨ । ਪਰ ਹੁਣ 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਚ ਇਸਲਾਮੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ , ਮਿਸਰ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਫ਼ਾਤਮੀਹ ਜ਼ਵਾਲ ਵੱਲ ਟੁਰ ਪਈ ਸੀ , ਸਿਸਲੀ (ਇਮਾਰਤ ਸਿਸਲੀ) ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਹਿਰਾ ਰੂਮ ਦੇ ਈਸਾਈ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਚੁੱਕੀ ਸਨ । ਸਪੇਨ ਚ ਜੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਬਣ ਤਾਸ਼ਫੀਨ ਮੈਦਾਨ ਚ ਨਾ ਆਂਦਾ ਤੇ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਕਾਲਾ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਹੋ ਚਕਈਆ ਹੋਣਾ ਸੀ । ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਗ਼ਲਬੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਯੂਰਪ ਦੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਇਜ਼ਤਿਮਾਈ ਰੱਦ-ਏ-ਅਮਲ ਸੀ ।

ਸਲਜੋਕੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦੂਰ ਸੀ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸ਼ਿਆਏ ਕੁ ਚੁੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਫ਼ਤਿਹ ਕਰ ਕੇ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਦੀ ਫ਼ਤਿਹ ਦੇ ਬੂਰੇ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇ ਮੁਲਕ ਸ਼ਾਹ ਉਲ ਦੇ ਬਾਦ ਕੋਈ ਲਾਇਕ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਲਜੋਕ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਤੇ ਖ਼ੋਰੇ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਦੀ ਫ਼ਤਿਹ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲੇ ਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ । ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਈਸਾਈ ਯੂਰਪ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਯਲਗ਼ਾਜ਼ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿਸਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇ ਰਹਈਆ ਸੀ , ਇਸ ਲਈ ਸਲਜੋਕੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਜ਼ ਨਤੀਨੀ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਮਾਈਕਲ ਡੂ ਕਿਸ ਹਫ਼ਤਮ ਨੇ 1094ਈ. ਚ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਿਓ ਦੇ ਇਸ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਹੜ ਵੱਲ ਮੁੱਢਵਜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਮਦਦ ਮੰਗੀ , ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਚ ਈਸਾਈ ਦੁਨੀਆ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਚ ਆਈ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਈ ਦੇਖਦੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਲਾਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਟੁਰ ਪਇਆ ।

ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਰਕੀ ਬਾਜ਼ ਨਤੀਨੀ ਕਲੀਸਾ ਤੇ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਰੂਮੀ ਕਲੀਸਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਈਆ ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੱਸਾ ਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਚ ਹਿੱਸਾ ਲਈਆ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਕੂਮਤਾਂ ਚ ਆਪਸੀ ਇਤਿਹਾਦ ਨਈਂ ਸੀ ਤੇ ਬਗ਼ਦਾਦ ਦੀ [[ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ ਅੱਬਾਸਿਆ , ਮਿਸਰ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਫ਼ਾਤਮੀਹ , ਸਲਜੋਕ ਸਲਤਨਤ ਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜ਼ਵਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਇਤਿਹਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਸੂਰਤ ਮੌਜੂਦ ਨਈਂ ਸੀ , ਤੇ ਐਜ ਸਲੀਬੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਈਆ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਮੌਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ।

ਮੁਆਸ਼ਰਤੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਯੂਰਪ ਮੁਆਸ਼ਰਤੀ ਲਿਗਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚ ਪਿੱਛੇ ਸੀ । ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਮੁਆਸ਼ਰਤੀ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਮੁਸਾਵਾਤ , ਅਖ਼ਵਤ ਤੇ ਅਦਲ ਵ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਚ ਰਿਵਾਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ , ਯੂਰਪ ਦਾ ਈਸਾਈ ਮੁਆਸ਼ਰਾ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਇਸਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਸੀ । ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਯੂਰਪ ਦਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜ਼ਾਗੀਰਦਾਰੀ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ , ਜ਼ਾਗੀਰਦਾਰ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕੂਕ ਨਈਂ ਮਿਲਦੇ ਸਨ । ਹੁਕਮਰਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਬੀ ਗਰੇਹ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਰੁੱਖ ਆਪਣੀ ਬਜਾਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਲਿਗਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਲਤ ਚੰਗੀ ਨਈਂ ਸੀ । ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਬੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੱਵਜਾ , ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਿਸਾਈਲ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਹਟਾਣ ਲਈ ਬੈਰੂਨੀ ਮਸਲੇ ਆਨ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ । ਸਲੀਬੀ ਰਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੀ , ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਲੀ ਜਜ਼ੀਆਤ ਦੀ ਤਸਕੀਨ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਹੁਸਨ ਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ । ਮਸ਼ਹੂਰ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਮੂਰਖ਼ ਲੀਬਾਨ ਦਾ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਮੁਆਸ਼ਰੇ ਤੇ ਸਲੀਬੀ ਰਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਤਰੀਂ ਅੱਕਾਸੀ ਕਰਦਾ ਏ , ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਏ " ਜੰਨਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਇਸ ਚ ਮਾਲ ਤੇ ਦੌਲਤ ਲੱਭਣ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਵੀ ਨਜ਼ਾ ਆਂਦਿਆਂ ਸਨ , ਕਾਸ਼ਕਾਰ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਨ ਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਵਰਾਟਤ ਦ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਹੋ ਨਾਲ ਵਰਾਟਤ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਸਨ । ਉਹ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਪੀਟਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਰੌਣ ਵਸਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤ ਜਿਸ ਚ ਉਹ ਨਾਇਟਾਂ, ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ

ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਚੋਂ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਮਲਈਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਉਹ ਮਾਲ ਤੇ ਦੌਲਤ ਕਮਾਵਣ , ਉਹ ਰਾਹਬ ਜਿਹੜੇ ਖ਼ਾਨਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸਨ । ਗ਼ਰਜ਼ ਕੱਲ੍ਹ ਭੈੜੇ ਹਾਲਾਂ ਆਲੇ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕ , ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਚ ਸਨ , ਇਸ ਮੁਕੱਦਸ ਗਰੋਹ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ।

ਗੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਣ (ਛੁਪਾਣ) ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੱਵਜਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ

ਮੁਆਸ਼ੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਇਸਲਾਮੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਚਰਚੇ ਯੂਰਪ ਚ ਆਮ ਸਨ, ਯੂਰਪ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਉਸ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਪੂਰਬ ਦੀਆਂ ਇਸਲਾਮੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ , ਇਸ ਲਈ ਯੂਰਪ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਬਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲ ਕਮਾਵਣ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਯੂਰਪ ਚ ਨਈਂ ਲਭਈਆਂ ਉਹ ਇਸ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਮਾਲ ਦੌਲਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਕਰਨਾ ਸੀ , ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਸਲੀਬੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾ-ਏ-ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਏ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੰਗਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਦੇ ਮੁਕਾਮੀ ਈਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਈਆ ।

ਯੂਰਪ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਚ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਹਸੀਤ ਹਾਸਲ ਸੀ , ਮੁਆਸ਼ੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖ਼ਰਾਬੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ । ਦੌਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੀਅਏ ਅਮੀਰਾਂ , ਕਲੀਸਾ ਦੇ ਵੱਡੀਆਂ ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਚ ਸਨ । ਆਮ ਲੋਗ ਗ਼ਰੀਬ ਤੇ ਭੈੜੇ ਹਾਲ ਚ ਸਨ । ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਸੀ , ਚੁਨਾਂਚਿ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਤਬਕੇ ਨੇ ਮਜ਼੍ਹਰਬ ਦੀ ਆੜ ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੱਦ-ਏ-ਅਮਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੱਵਜਾ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮੁਆਸ਼ੀ ਮਸਲਿਆਂ ਤੂੰ ਹੱਟੀ ਰਹੇ । ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਯੂਰਪ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕੰਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੌਲਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿਣ ਆਲੇ ਅਮੀਰ ਟੱਬਰਾਂ ਦੇ ਅਫ਼ਰਾਦ ਨੇ ਵੀ ਵੱਧ ਮਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਪੱਧਰੀ ਕੀਤੀ ।

ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰ ਕੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੇ ਆਲੀ ਤਜਾਰਤੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਬਰਤਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫ਼ਿਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ , ਕਿਉਂਜੇ ਇਸਲਾਮੀ ਗ਼ਲਬੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਤਾਲਵੀ ਤਾਜਰਾਂ ਦੀ ਤਜਾਰਤੀ ਉਜਾਰਾਦਾਰੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਜੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੇ ਪੱਕਾ ਪੱਕਾ ਮੱਲ ਮਾਰ ਲਈਆ ਜਾਏ ਤੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਮੁਆਸ਼ੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਏ ।

ਫੌਰੀ ਵਜ੍ਹਾ

ਸਲੀਬੀ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਫੌਰੀ ਵਜ੍ਹਾ ਪੋਪ ਅਰਬਨ ਦੇਮ ਦਾ ਫ਼ਤਵੀ ਜਹਾਦ ਸੀ । ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਹਬ ਪੀਟਰ ਜਦੋਂ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਲਈ ਆਈਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ । ਯੂਰਪ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਸੱਚੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾ ਕੇ , ਇਨ੍ਹਾਂ ਚ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੀ ਕੈਫ਼ੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ , ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਯੂਰਪ ਭਰਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ । ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪੀਟਰ ਰਾਹਬ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਜ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਬਦਕਰਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਖ਼ਮੋਸ਼ੀ ਬਿਰਤੀ । ਪੋਪ ਜੋ ਨਿੱਕਾ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਕਲੀਸਾ ਦਾ ਰੂਹਾਨੀ ਸਰਬਰਾਹ ਸੀ , ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਫ਼ਿਰਕਿਆਂ ਦੀ ਕੌਸਿਲ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਸ਼ਾਰਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਮੁਕੱਦਸ ਜੰਗ ਚ ਮਾਰਈਆ ਜਾਏਗਾ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਮਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਜੰਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ । ਲੋਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਪੀਟਰ ਰਾਹਬ ਦੀ ਆਗਵਾਈ ਚ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ।

ਪਹਿਲੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ 1097ਈ.-1145ਈ.

ਪੋਪ ਦੇ ਜਹਾਦ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਬਾਦ ਅੱਗੜ ਪਛੜ 4 ਵੱਡੇ ਲਸ਼ਕਰ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦੀ ਫ਼ਤਿਹ ਦਾ ਮਤਾ ਪੱਕਾ ਕੇ ਟੂਰੇ । ਪੀਟਰ ਰਾਹਬ ਦੀ ਮਤਹਿਤੀ ਚ 13 ਲੱਖ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਉਜੜ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਲਈ ਟੁਰਿਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਰਸਤੇ ਚ ਆਪਣੇ ਹਮ ਮਜ਼੍ਹਰਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਕਤਲ ਗ਼ਾਰਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਈਆ । ਬੁਲਗਾਰੀਆ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਲੋਕ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਬਾਜ਼ ਨਤੀਨੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਹਰਕਤਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖ ਐਸ਼ਿਆਏ ਕੁ ਚੁੱਕ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ । ਜਦੋਂ ਇਹ ਲਸ਼ਕਰ ਸਲਜੋਕੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਚ ਵੜਈਆ ਸਲਾਜਕਾ ਰੁਮ (ਸਲਤਨਤ ਰੁਮ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਲੰਚ ਅਰਸਲਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਤਲ ਹੋ ਗਈ । ਸਲੀਬੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਕੁੱਤਾ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ।

ਗਾਡ ਫਿਰੇ , ਇੱਕ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਨਾਈਟ , ਪਹਿਲੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਆ ਕੁ ਤੇ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦਾ ਬਾਈ

ਸਲੀਬੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਗਰੋਹ ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਗਰਬ ਗਾਉਸ ਫੁੱਲ ਦੀ ਆਗਵਾਈ ਚ ਟੁਰਿਆ । ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਹੰਗਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਲੋਕ ਤੰਗ ਆ ਗਏ , ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਦ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਐਂਜ ਇਹ ਕਰਵਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਜਾਮ ਨੂੰ ਪਹਨਚਈਆ ।

ਸਲੀਬੀਆਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਗਰੋਹ ਯਾਂ ਉਜੜ , ਜਿਸ ਚ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ , ਫ਼ਰਾਂਸ , ਫੁਲਾ ਂਡ ਰਜ਼ਿ ਦੇ ਰਜ਼ਾਕਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ , ਇਸ ਮੁਕੱਦਸ ਜੰਗ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਦਰੀਆਏ ਗਾਇਨ ਤੇ ਮੋਜ਼ੀਲ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ । ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਹੰਗਰੀ ਤੋਂ ਲੰਘੇ ਤੇ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੰਨਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਈਆ ਕਰ ਕੇ ਹੰਗਰੀ ਦੀ ਭੋਈਂ (ਜ਼ਮੀਨ) ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਰਸਤਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਸਲੀਬੀਆਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗਰੋਹ ਜਿਹੜਾ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ ਸੀ , 1097ਈ. ਚ ਟੁਰਿਆ । ਇਸ ਚ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ) , ਫ਼ਰਾਂਸ , ਜਰਮਨੀ , ਇਟਲੀ ਤੇ ਸਿਸਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ । ਇਸ ਮੁਤਹਿਦਾ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਆ ਕਵਾਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਾਂਸੀਸੀ ਗਾਡ ਫਿਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ । ਟਦੀ ਦਿਲ ਦਾ ਇਹ ਲਸ਼ਕਰ ਐਸ਼ਿਆਏ ਕੁ ਚੁੱਕ ਵੱਲ ਟਰਈਆ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੂਨੀਆ ਦਾ ਮੁਹਾਸਿਰਾ ਕਰ ਲਈਆ , ਕਲੱਚ ਅਰਸਲਾਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਸਤ ਖਾਈ । ਫ਼ਤਿਹ ਮੰਦ ਈਸਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਦਮੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । 9 ਮਹੀਨੇ ਆਂ ਬਾਦ ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈਆ , ਉਥੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮੁਲਸਮਾਨ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਤੀਹ ਤੇਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਲੀਬੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਮਜ਼ਾਲਿਮ ਕੀਤੇ , ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ , ਜਵਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਬਚ ਸਕਈਆ , ਤਕਰੀਬਾ 1 ਲੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ । ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹ ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਮਸ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆ ।

ਸਕੂਤ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ

ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੁਜੱਸਮਾ]]

ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਿਚਰਡ ਸ਼ੇਰਦਿਲ ਦਾ ਲੰਦਨ ਦੇ ਵੈਸਟ ਮਨੀਸਟੇ ਮਹਿਲ

ਹੁੰਮਸ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਸਲੀਬੀਆਂ ਨੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦਾ ਮੁਹਾਸਿਰਾ ਕਰ ਲਈਆ , ਚੁੰਕਿ ਫ਼ਾਤਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਤਿਰ ਖ਼ਾਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਈਂ ਕੀਤਾ ਗਈਆ ਸੀ , ਇਸ ਲਈ 15 ਜੂਨ 1099ਈ. ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਈਆ । ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦੀ ਹੁਰਮਤ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਰਖਈਆ ਗਈਆ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਬੜੀ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਕੀਤਾ ਗਈਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਲੁੱਟ ਲਈਆ ਗਈਆ । ਯੂਰਪੀ ਮੂਰਖ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੇ ਨੇਂ ।

ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਲੋਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਰਵੀਏ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਮਰ ਨੇ ਚੰਦ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਬੀਤ ਅਲ ਮੁਕੱਦਸ ਦੀ ਫ਼ਤਿਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਗਾਡ ਫਿਰੇ ਨੂੰ ਯਰੋਸ਼ਲਮ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਈਆ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਈਸਾਈ ਰਿਆਸਤਾਂ ਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਈਆ , ਜਿਸ ਚ ਤਰਾਬਲਸ , ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ । ਇਸ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਦੀ ਨਾ ਇਤਫ਼ਾਕੀ , ਬਦਨਜ਼ਮੀ ਤੇ

ਆਪਸੀ ਇਨਤਜ਼ਾਰ ਸੀ ।

ਸਲਜੋਕੀਆਂ ਦੇ ਇਨਤਸਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਮਾ ਦਾ ਲਦੀਨ ਜੰਗੀ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਉਭਰੀ । ਇਮਾਦ ਉੱਦ ਦੀਨ ਜੰਗੀ ਨੇ ਜੰਗੀ ਸਲਤਨਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਦਿੱਤਾ । ਮੁਸਲ , ਹਲਬ ਤੇ ਹਰਾਨ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਫ਼ਤਿਹ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਈਆ । ਇਮਾਦ ਉੱਦ ਦੀਨ ਜੰਗੀ ਨੇ ਜਿਸ ਜਰਾਤ ਤੇ ਹਮਸਲਾ ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਸਲੀਬੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤਰੀਖ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰਾ ਬਾਬ ਏ । ਇਮਾਦ ਉੱਦ ਦੀਨ ਨੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਸਿਹ ਰੱਬ ਤੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਢ ਕੇ ਖੁਦ ਮਿਲ ਮਾਰ ਲਈਆ । ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੁਹਾਜ਼ ਤੇ ਸਲੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਇਆ ਤੇ ਜੰਗੀ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਰ ਲਈ । ਇਮਾਦ ਉੱਦ ਦੇਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਬਾਲਬਕ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸਲਾਮੀ ਕਬਜ਼ਾ ਏ ।

ਦੂਜੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ

ਚੌਥੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਦੇ ਬਾਦ ਯੂਨਾਨ ਚ ਕਾਮ ਹੋਣ ਆਲਿਆਂ ਸਲੀਬੀ ਰਿਆਸਤਾਂ

1144ਈ. ਤੋਂ 1187ਈ.

ਇਮਾਦ ਉੱਦ ਦੀਨ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਦੇ ਮਗਰੋਂ 1144ਈ. ਚ ਉਸ ਦਾ ਲਾਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂਰਾਲਦੀਨ ਜੰਗੀ ਉਸ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਹੋਇਆ । ਸਲੀਬੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚ ਉਹ ਇਤਨੇ ਪੀਓ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਈਂ ਸੀ । ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸੱਮਾ ਨਾਂ ਚ ਜਹਾਦ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਖੋ ਲਏ ਤੇ ਐਨਹਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ ਤੇ ਸ਼ਿਕਸਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਡੀਸਾ (ਰੂਹੁ) ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈਆ । ਈਸਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੂਰੇ ਯੂਰਪ ਚ ਪਹੁੰਚਈਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੋਪ ਯੂਜੀਨ ਸੂਮ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ , ਐੱਜ ਦੂਜੀ ਸਲੀਬੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ । 1148ਈ. ਚ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੌਨਰਾਡ ਸੂਮ ਤੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਲੋਈ ਹਫ਼ਤਮ ਦੀ ਕਿਆਦਤ ਚ 9 ਲੱਖ ਅਫ਼ਰਾਦ ਤੇ ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ

ਫੌਜ ਮੁਸੱਮਾ ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਟੋਰੀ । ਇਸ ਚ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ । ਪਹਿਲੇ ਸਲੀਬੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਲੋਈ ਹਫ਼ਤਮ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਲਜੋਕੀਆਂ (ਸਲਤਨਤ ਰੁਮ) ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਤਬਾਹ ਹੋਇਆ । ਚੁਨਾਂਚਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਨਿਤਾ ਕੀ ਅਪੜਈਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਤਣ ਚੋਥਈ ਫੌਜ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਕੀ ਮਾਣਦਾ ਫੌਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਦਾ ਮੁਹਾਸਿਰਾ ਕਰ ਲਈਆ ਪਰ ਸੈਫ਼ ਉੱਦ ਦੀਨ ਜੰਗੀ ਤੇ ਨੂਰਾਲਦੀਨ ਜੰਗੀ ਦੀ ਮੁਸ਼ਤਰਕਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਲੀਬੀ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ । ਲੋਈ ਹਫ਼ਤਮ ਤੇ ਕੌਨਰਾਡ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਚ ਘੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਈਆ ਐੱਜ ਇਹ ਦੂਜੀ ਸਲੀਬੀ ਜੰਗ ਵੀ ਨਾਕਾਮ ਹੋਈ ।

ਮਿਸਰ ਤੇ ਨੂਰ ਉੱਦ ਦੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਪਲਟਾ ਖਾਦਾ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਤਰੀਖ਼ ਚ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਉਭਰੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਫਿਰੂ ਸ਼ਾਨਾ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਕਾਬਲ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨੇਂ । ਇਹ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਲਾਹ ਉੱਦ ਦੀਨ ਐਵਬੀ ਦੀ ਸੀ । ਮਿਸਰ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਫ਼ਾਤਮੀਹ ਦੇ ਖਲੀਫ਼ਾ ਫ਼ਾਇਜ਼ ਬਾਲਲਾ ਚ ਏਨੀ ਤਾਕਤ ਨਈਂ ਸੀ ਕਾ ਉਹ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਤੂਫ਼ਾਨ ਰੋਕ ਸਕਦਾ , ਉਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਸ਼ਾਵਰ ਸਾਦੀ ਨੇ ਸਲੀਬੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੂਰਾਲਦੀਨ ਜੰਗੀ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ । ਨੂਰਾਲਦੀਨ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇ ਲਾਈਆ । ਜਿੰਨਾ ਨਚਾ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਨੇ ਮਿਸਰ ਚ ਵੜ ਕੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸ਼ਾਵਰ ਨੇ ਗੱਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਬਾਜ਼ ਕਰ ਲਈ । 1127ਈ. ਚ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਸਰ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਮਿਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਬਾਦ ਮਿਸਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਈਆ । ਸਲਾਹ ਉੱਦ ਦੀਨ ਐਵਬੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਚ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੀ । ਸ਼ਾਵਰ ਸਾਦੀ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਕੋਹ ਖਲੀਫ਼ਾ ਆਸਦ ਦਾ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣਿਆ ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਸਲਾਹ ਉੱਦ ਦੀਨ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲਈ । ਖਲੀਫ਼ਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਉਲਮੁਲਕ ਅਲਨਾਸਰ ਦਾ ਲਕਬ ਦਿੱਤਾ ।

ਖਲੀਫ਼ਾ ਆਸਦ ਦੇ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸਲਾਹ ਉੱਦ ਦੀਨ ਨੇ ਮਿਸਰ ਚ ਅੱਬਾਸੀ ਖਲੀਫ਼ਾ ਦਾ ਖੁਤਬਾ ਰਾਇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਮਿਸਰ ਦਾ ਖੁਦ ਮੁਖ਼ਤਾਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਣਨ ਦੇ ਬਾਦ ਸਲਾਹ ਉੱਦ ਦੀਨ ਨੇ ਸਲੀਬੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਹਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬਣਾ ਲਈਆ ।

ਹੋਰ ਵੇਖੋ

ਲਿਓ ਅੰਤ (ਫਲਸਤੀਨ , ਸ਼ਾਮ , ਲਿਬਨਾਨ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ) ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਚ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਆਲਿਆਂ ਈਸਾਈ ਰਿਆਸਤਾਂ

ਫਾਤਿਹ ਸਲਾਹ ਉਦ ਦੀਨ ਐਵਬੀ

"https://pa.wikipedia.org/w/index.php?title=ਸਲੀਬੀ_ਜੰਗਾਂ&oldid=183783" ਤੋਂ ਲਿਆ

ਇਸ ਸਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਖ਼ਰੀ ਸੋਧ 9 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ 10:17 ਵਜੇ ਹੋਈ।

ਇਹ ਲਿਖਤ Creative Commons Attribution/Share-Alike License ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਹੈ; ਵਾਧੂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਫ਼ਸੀਲ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੇਖੋ।

Wikipedia® ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਨਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਕੀਮੀਡੀਆ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਇਨਕੌਰਪੋਰੇਟਡ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕ ਹੈ।

ਇਜਤਿਮਾਈ

ijatimā'ī